

✓ по-перше, трансформацію інституційного середовища для формування ядра конкурентоспроможних на світовому ринку національних ІТ компаній;

✓ по-друге, перехід від підтримки організацій до стимулювання видів діяльності: через зростання значення мережевих зв'язків у найрізноманітніших формах, зокрема, у формі технологічних кластерів, через запуск впровадження сучасних технологій шостого технологічного укладу;

✓ по-третє, впровадження нового формату економічних відносин в умовах моделі "відкритої інновації";

✓ по-четверте, створення зрозумілих і прозорих механізмів захисту інтелектуальної власності, які відповідали б міжнародним стандартам.

Саме порушення прав інтелектуальної власності в Україні значно ускладнює розвиток ринку ІКТ, призводить до втрати державним бюджетом частини прибутків й впливу інтелектуальних ідей за кордон, унеможливає комерціалізацію наукових винаходів, підриває конкурентоспроможність легально працюючих підприємств на ринку ІКТ.

Отже, в сучасних умовах головна роль держави у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств на ринку ІКТ полягає, насамперед:

✓ у забезпеченні неухильного дотримання всіма суб'єктами ринку чинного законодавства, модифікації нормативно-правового забезпечення у відповідності до

державних пріоритетів та тенденцій розвитку світової економіки;

✓ у створенні державного попиту на продукцію сектору ІКТ, використання його як опосередкованого інструменту управління КСП підприємств, що працюють на даному ринку (зокрема у формі державних замовлень на їх продукцію);

✓ у формуванні такого інституційного середовища, створення таких умов, які б стимулювали б фінансові інститути інвестувати гроші у інноваційні проекти ринку ІКТ. Держава має активно розбудовувати інфраструктуру ринку ІКТ у відповідності до обраної стратегії та програми розвитку економіки.

1. Федулова Л.І., Корнєєва Т.М. Державна політика розбудови економіки знань: особливості реалізації антикризової стратегії. // Фінанси України. - №10. - 2009. - С.8. 2. Спільний аналітичний звіт Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України та Національного банку України "Потенціал України та його реалізація". - К., 2008. - С. 21-25. 3. Кузьмін О.Є., Шотік Т.М. Фінансова складова в розвитку й функціонуванні національної інноваційної системи. // Фінанси України. - №5. - 2009. - С. 23. 4. Онікієнко В.В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / В.В. Онікієнко, Л.М. Ємельяненко, І.В. Терон; За ред. В.В. Онікієнка. - К.: РВПС України НАН України, 2006. - 480 с. 5. Глазьев С.О. Стратегии развития российской экономики. Март 2002. - <http://www.glazev.ru>. 6. Косіцина І.О. Інвестиції як необхідна умова розвитку реального сектора економіки / І.О. Косіцина // Теорії мікро-, макроекономіки. - 2005. - Вип. 20.

Надійшла до редколегії 11.11.10

УДК 330.322:336.76

Ю. Сапачук, асп.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІКТИВНОГО КАПІТАЛУ

Ретельно досліджена категорія фіктивного капіталу в ринковій економіці. Розглянуто побудова кругообігу фіктивного капіталу з позиції утворення фіктивного доходу.

Ключові слова: фіктивний капітал, фіктивна вартість, цінні папери, фінансовий капітал, рента

The category of the fictitious capital in market economy is carefully investigated. The construction of circulation of the fictitious capital from a position of formation of the fictitious income is considered.

Keywords: fictitious capital, fictitious cost, securities, financial capital, rent

Породження прибутку такою матерією, як цінні папери розглядалося суспільством неоднозначно, і довгий час ставилося під сумнів, як властиво економічне явище й визнавалося різновидом злочинної діяльності. Цьому підходу відповідали закони проти лихварства й багатові раз засвідчила примарність надій щодо ефективності механізмів ринкового саморегулювання [2; с. 4]. В цьому контексті надзвичайно актуальною є всебічна оцінка фіктивного капіталу в ринковій економіці.

Наприкінці XIX – початку XX ст. потрясіння на ринках цінних паперів стали основною ознакою настання економічної кризи, і значимість проблеми фіктивного капіталу зростає. Поточна фінансово-економічна криза черговий раз засвідчила примарність надій щодо ефективності механізмів ринкового саморегулювання [2; с. 4]. В цьому контексті надзвичайно актуальною є всебічна оцінка фіктивного капіталу в ринковій економіці.

Всебічна оцінка значення фіктивного капіталу для капіталістичної економіки ґрунтовно дана вперше К. Марксом. Характеристика, дана К. Марксом фіктивному капіталу, залишається затребуваною донині.

Зробивши головне – давши свою теорію фіктивного капіталу, розвинути свої ідеї стосовно ринків цінних паперів, фіктивного капіталу ні Маркс, ні Енгельс не встигнули. Р. Гільфердінг у своїй праці "Фінансовий капітал" [3], зробив одну зі спроб дати наукове пояснення новим явищем капіталізму, пов'язаним з його вступом у стадію імперіалізму. У ньому Гільфердінг узагальнив теоретичний матеріал про фіктивний капітал, про появу й діяльність акціонерних товариств, опи-

сав біржу, розглянув процес підпорядкування малого та середнього капіталу крупним. Саме Гільфердінг, за думкою більшості вчених, вперше пропонує використовувати поняття "фінансовий капітал".

В.І. Ленін розвинув аналіз категорії фінансового капіталу. Критикуючи Р. Гільфердінга, який звів поняття фінансового капіталу до підпорядкування промислового капіталу банківським, В.І. Ленін інакше визначив сутність фінансового капіталу: "Концентрація виробництва; монополії, що виростають із нього; злиття або зрощування банків із промисловістю – от історія виникнення фінансового капіталу й зміст цього поняття" [4; с.344].

Видатні західні дослідники в царині економічної теорії та економічної історії, розглядають категорії фіктивного та фінансового капіталів в контексті розвитку капіталістичної економіки в цілому, це передусім Ф. Бродель, І. Валерстайн, Д. Розенберг, А. Гершенкрон, А. Маршал, В. Зомбарт. Серед вітчизняних науковців значний внесок у дослідження даного напрямку зробили Л. Алексєєнко, В. Базилевич, О. Василюк, І. Лютій, В. Федосов, С. Юрій та ін. Слід виділити також праці провідних російських вчених – І. Балабанова, Ю. Осіпова, А. Ковальова та ін.

Особливо гостро стоїть питання про співвідношення розвитку фіктивного й реального капіталів. У теоретичному й практичному аспектах у цьому питанні існують невивчені моменти. Їх вирішення має пряме відношення щодо формування державної економічної політики в цілому та фінансової антикризової зокрема [5].

Виникнення фіктивного капіталу у сфері виробництва у зв'язку із функціонуванням природних ресурсів у формі капіталу є лише однією із форм його проявів. Існування іншої його форми обумовлюється специфікою функціонування ряду фінансових інструментів у сфері обігу (акції, облигації, векселя і т.д.) Відособлення титулів власності сприяє створенню фіктивних операцій на ринку цінних паперів. Виявити практично ці процеси на мікро- та макрорівнях стає надто складно. Як правило, мова йде про операції, на зразок тих, які описував ще К.Маркс: "Боргові зобов'язання, що видані за взятій спочатку у борг а потім вже давно витрачений капітал, ці паперові дублікати знищеного капіталу функціонують для своїх власників як капітал, оскільки вони є цілком придатними для продажу товарами..." [6; с.19]. Утворення фіктивного капіталу може відбуватись вкрай різноманітно, але, по суті, у всіх випадках виникає не забезпечений реальною ринковою вартістю капіталу (в повній мірі або частково) титул власності, котрий функціонує на фондовому та інших сегментах фінансового ринку.

У III томі "Капіталу" К.Маркс розкриває категорії оманливої (рос. – ложной) соціальної вартості, як поняття, що протилежне реальній вартості. Реальна вартість і реальний капітал протистоять в класичній економічній теорії поняттям оманливої, або фіктивної вартості чи фіктивного капіталу. Але всі ці поняття визначаються в межах загального процесу утворення ринкової вартості, котра поділяється на реальну та фіктивну частини. "Перед нами визначення (ринкової ціни) ринкової вартості в тому її вигляді, якою вона на базі капіталістичного способу виробництва проявляє себе за допомогою конкуренції; ця остання породжує оманливу суспільну вартість" [6; с. 212].

З точки зору марксистської політекономії капітал загалом виступає як реальний та фіктивний і являє собою результат розвитку суперечностей товарного виробництва. Цей висновок витікає з аналізу механізмів ринкового ціноутворення, що є обов'язковою умовою в розумінні цієї категорії. Феномен фіктивного капіталу у сенсі його протиставлення реальному починає звертати на себе увагу економістів саме після серій опублікованих робіт К.Маркса. На проблему утворення реального та фіктивного капіталів звертав увагу В.Зомбарт. "Актуальним (дійсним) капіталом, – на його думку, – є такий капітал, котрий слугує задля здійснення мети діяльності підприємства, котрий "працює" [1; с.139]. Якщо залишити в стороні визначення ним грошової форми капіталу як потенційного капіталу, В.Зомбарт в принципі відносить до поняття реального капіталу капітал у виробничій та товарній формах. Фіктивний капітал, на його думку, не містить ніякої цінності. "По суті це тільки фіктивні величини, котрим в реальній дійсності не еквівалентна жодна цінність і котрі утворюються виключно шляхом обчислення, шляхом капіталізації ренти, а тому змінюють свої значення в залежності від величини відсоткової ставки або величини прибутку або умов капіталізації" [7; с.141].

Далі В.Зомбарт писав, що "це ті явища, на котрі першим, мабуть, вказав Сісмонді...Він назвав їх уявним капіталом. Потім вони піддалися ретельному і досить ґрунтовному дослідженню у Маркса... і з тих пір відомі під назвою "фіктивного капіталу". Ця назва не видається мені надто вдалою. Якщо користуватись тут словом капітал, то краще було б назвати ці явища від'ємним капіталом чи, мабуть... пасивним капіталом. Але краще всього... взагалі відкинути капітал та говорити про рентний фонд, рентну основну суму, рентне майно" [7; с. 141].

Аналізуючи капітал, як ключову економічну категорію, слід зазначити, що реальний капітал існує у продуктивній і товарній формі, результатом функціонування котрого є

власне створення товару, в тому числі його абстрактної вартості. Спочатку анонсована вартість виступає в ході кругообігу промислового капіталу у вигляді ціни виробництва, котра формується на основі витрат виробництва та прибутку. Засоби виробництва, робоча сила, напівфабрикати та нереалізовані товари як елементи реального капіталу мають власну вартість, котра відтворюється у формі товарного капіталу, але в ході відтворювального процесу його вартість може змінюватись різним чином, що відбувається через механізм оцінки цього реального капіталу фінансовими інструментами ринкової економіки – акціями, облигаціями, векселями та ін..

Поява акціонерних товариств представляє собою матеріалізацію капіталу-власності у відповідних титулах власності – акції, паї та ін.. Однак це тільки зовнішній бік більш глибоких змін, котрі відбуваються із капіталом. Починається роздвоєння самого капіталу-власності. Виникає фіктивний капітал – сукупність різних титулів власності, котрий відособлюється від засобів виробництва (реального капіталу). І реальний і фіктивний капітал тепер починають свій власний рух в рамках економічної системи. Фіктивний капітал в своєму русі може "стискатись" та "роздуватись" незалежно від обсягів реального капіталу, котрий представляють конкретні титули власності. Слід зазначити, що динаміка змін продуктивного і товарного капіталів, як основних елементів реального капіталу, значно консервативніша та прогнозованіша ніж пульсуючий стан фіктивного капіталу. Ця властивість фіктивного капіталу, в процесі подальшої еволюції ринкової економіки – розвитку фондового ринку, якісно змінює ринкову економіку. Основний наслідок функціонування фондового ринку полягає в посиленні інвестиційної та загальноекономічної нестабільності, котра й без того була притаманна капіталістичній системі [8, 58]. Ліквідність індивідуальних вкладень, що забезпечується фондовим ринком, збільшує їх притік у реальний сектор. Однак спекулятивний характер формування очікувань у фінансовому секторі при його домінуванні над очікуваннями реальних інвесторів буде ще більш непередбачувано впливати на інвестиційні рішення.

Фіктивний капітал є об'єктивним відображенням реального капіталу за наступними позиціями:

✓ по-перше, він передбачає існування реального природного фактору виробництва, без якого сам процес виробництва був би неможливим, включно з існуванням реального капіталу;

✓ по-друге, виникає єдина грошова оцінка ефективності функціонування реального та фіктивного капіталів у виробничому процесі;

✓ по-третє, реально існує монополія власності на природні а подекуди і капітальні ресурси, котра дозволяє привласнювати частину сукупного прибутку. Класична політекономія розглядала землю як фактор отримання нетрудового, монопольного за своєю природою доходу у вигляді ренти, сучасна економічна теорія окремо виділяє природні монополії, сировинні монополії (природній газ, нафта, цінні метали), а також володіння інформацією, зокрема патенти та ліцензії, як джерело отримання монопольної ренти.

В сфері обігу реальний капітал виступає не тільки як маса непроданих товарів, але й як фіктивний капітал у вигляді потенційно можливих вимог власників природних ресурсів на частину нереалізованих товарів. Рента в цьому випадку існує в потенційному вигляді. В процесі реалізації товарів реальний та фіктивний капітали отримують свою адекватну грошову форму. В рамках загальної формули капіталу реальний капітал протистоять, таким чином, капіталу грошовому.

В оцінці ефективності функціонування капіталу у продуктивній формі потенційна додаткова вартість виступає у вигляді дивіденду або різниці між курсовою та номінальною вартостями акцій. Ринок цінних паперів є інструментом оцінки майбутнього додаткового продукту як результату функціонування продуктивного капіталу.

Продуктивний та товарний капітал не мають класичної ринкової оцінки, адже по суті вони знаходяться поза ринковими торговими операціями. Товар, як джерело вартості та споживної вартості, об'єктивізується тільки на ринку в процесі реальної купівлі-продажу і мінова вартість є грошовим виразом вартості товару. В той же час капітал на всіх стадіях кругообігу намагається проявити себе як самозростаюча вартість, цим позиціонує себе як реальний капітал. В кінцевому випадку на ринку утворюється специфічна, негрошова форма вартості реального капіталу. Мова йде про титули власності на самі підприємства та продукцію, що ними виробляється. "Титули власності на суспільні підприємства, залізниці, рудники і т.п. є фактичними титулами на реальний капітал...Ці титули стають також паперовими дублікатами реального капіталу... Реальний капітал існує поряд з ними і, звичайно, не переходить в інші руки через те, що дублікати переходять з рук в руки. Вони стають формою капіталу, що приносить відсотки, не тільки тому, що забезпечують певний дохід, але й тому, що шляхом продажу за них можна одержати назад гроші як за капітальні вартості"[6; с.19].

Розвиток форм титулів власності є тривалий історичний процес від перших векселів до інструментів сучасного ринку цінних паперів. У міру становлення фінансового ринку постійні операції з векселями, облігаціями та акціями все більше стають елементами, механізмами, в котрих знаходить своє вираження вартість реального капіталу.

Оцінка реального капіталу може й не збігатися з її реальним вираженням, що і є основою виникнення фіктивного капіталу. Рух різних форм реального капіталу пов'язаний із ринками цінних паперів, облігацій, кредитних ресурсів, векселів. В той же час оцінка реального капіталу є об'єктивним процесом, що притаманний реальному фондовому ринку, і якщо ринкова ціна тих чи інших цінних паперів виявляється вищою відповідної величини реального капіталу, то з'являється фіктивний капітал. Фіктивний капітал є різницею між ринковою вартістю (ціною виробництва) та товарним капіталом. Поява високоліквідних та прибуткових акцій тих чи інших корпорацій є результатом їх загального фінансового стану, рівня технологій, кваліфікації персоналу, ефективності менеджменту, оцінки продукції даного підприємства на ринку.

При купівлі цінних паперів виникають можливості утворення додаткового фіктивного капіталу у всіх тих випадках, коли прибуток, що утворюється, не виходить за рамки доходності відповідного реального капіталу. Напроти, якщо така прибутковість вище, то виникає бажання придбати відповідні фінансові інструменти, попит веде до росту їх ціни, породжує надлишок грошової маси в обігу. Особливістю тут є той факт, що надлишок грошової маси може й не викликати зростання ринкових цін на товарному ринку, а лише породжувати притік грошових ресурсів на фінансові ринки. В загальному аспекті частина фінансових інструментів буде певний час продаватись вище їх реальної вартості. Хоча в цьому випадку необхідне існування певної монополії на економічну інформацію. Комерційна таємниця, непрозорість фінансових операцій створюють сприятливе середовище для інформаційних махінацій на фінансових ринках і, насамперед, ринку цінних паперів. У сучасній ринковій економіці цінні папери використовують-

ся все інтенсивніше. І якщо кількість класичних видів цінних паперів не змінюється, зазнає лишень незначних змін, то кількість похідних видів цінних паперів продовжує незмінно збільшуватися, охоплюючи все нові сфери фінансових відносин.

Один із відомих коментаторів "Капіталу" К.Маркса Д. Розенберг, резюмуючи сказане ним щодо фіктивного капіталу, зазначає, що "фіктивний капітал характеризується наступними ознаками: 1) він являє собою посягання на частину додаткової вартості у формі регулярного грошового доходу (відсотка); 2) це домагання являється предметом купівлі-продажу і є особливим товаром; 3) ціна цього особливого товару є не що інше, як капіталізація принесеного ним доходу; 4) за умови стабільності останнього ціна фіктивного капіталу регулюється нормою відсотка"[9; с.687].

Слід зазначити, що все ж немає посягань фіктивного капіталу на створену реальну додаткову вартість. Але фіктивний капітал стає джерелом утворення фіктивної вартості, яка привласнюється ним у якості прибутку в силу того, що виникає монополія, здатна породжувати фіктивну вартість. При всьому різноманітті форм фіктивного капіталу спільним моментом є побудова його кругообігу з позиції утворення фіктивного доходу. При цьому передбачається можливість купівлі-продажу ресурсів утворення фіктивного капіталу, таких як: земельні ресурси; незабезпечені товарні й банківські векселі; фіктивні акції й облігації; похідні фінансові інструменти та інші різні права на присвоєння певних доходів.

Вказаний кругообіг можна відобразити наступною формулою:

$$Г - P - Г',$$

де Г – спочатку авансована вартість, витрачена на купівлю ресурсу утворення фіктивного капіталу; P – ресурс утворення фіктивного капіталу; Г' – авансована вартість на фіктивний капітал плюс дохід від його використання.

Специфічний товар при кругообігу фіктивного капіталу, ресурс його утворення (земля, цінні папери, векселі і т.д.) – все це існує на основі певної монополії на відповідні ресурси утворення фіктивного капіталу. У землеробстві, інших галузях сільського господарства, нафтовій, промисловості, капітальному будівництві, транспортній і т.д., де діють природні рентні фактори, існує так звана монополія на ці фактори (земля, надра, залізниці, ...) як на об'єкт власності й господарювання.

Якщо ж в якості такого ресурсу виступає вексель, акція або облігація, то оборот фіктивного капіталу тут відбувається в рамках загального кругообігу капіталу на ринку цінних паперів за формулою:

$$Г - B - Г',$$

де B – вексель, облігація, акція.

Різницю між Г' – Г можна представити у вигляді деякої величини прибутку. Цей прибуток фіктивний за своєю природою.

Основою виникнення фіктивного капіталу є неспівпадіння оцінки реального капіталу з її реальним вираженням. Ринкова вартість товарного капіталу, головним чином, знаходить своє вираження через відповідну форму цінних паперів – акції, облігації, векселі та ін.. В той же час оцінка реального капіталу є об'єктивним ринковим процесом, що притаманний фондовому ринку, і якщо ринкова ціна тих чи інших цінних паперів виявляється вищою ніж відповідна величина реального капіталу – з'являється фіктивний капітал. Системний аналіз капіталу як економічної категорії, його кругообігу у процесі виробництва дозволяє зробити ряд висновків:

✓ засоби виробництва, робоча сила, напівфабрикати та готова нереалізована продукція як елементи

реального капіталу мають власну ринкову вартість, котра відтворюється у формі реального капіталу, але в ході відтворювального процесу його вартість може змінюватись різним способом, що припускає необхідність оцінки реального капіталу через фінансові інструменти ринкової економіки – акції, облигації, векселі і т.д.;

✓ найважливішими формами фіктивного капіталу є земля й інші природні ресурси, а також незабезпечені векселі, цінні папери та інші інструменти фінансового ринку; ринкова ціна фіктивного капіталу визначається на основі капіталізації доходу, що присвоюється;

✓ кругообіг фіктивного капіталу передбачає виникнення монополій (власності й господарювання) на ресурс утворення фіктивного капіталу, в результаті цього руху капіталу не тільки відшкодовується вартість спочатку авансованого капіталу, але й виникає певний додатковий прибуток, фіктивний за своєю природою, а за формою може бути не тільки природною й технологічною але й інформаційною рентою.

Таким чином, будучи новим шаблем розвитку капіталізму, фіктивний капітал усуває певні недоліки приват-

ної власності – відчуження праці та капіталу, тобто відбувається певна деперсоніфікація та дифузія відносин власності, але водночас цим породжуються нові виклики, що пов'язані із такими особливостями, як – надзвичайна ліквідність, послаблення контролюючих можливостей фінансових інвесторів, посилення спекулятивних тенденцій на фінансових ринках, що було характерним ще на початку 20 ст.

1. Блауг М. "Экономическая мысль в ретроспективе" / М. Блауг. – М.: "Дело Лтд", 1994 г.; 2. Богдан Т.П. Глобальна фінансова криза та виклики для економічної політики в посткризовий період / Т.П. Богдан // Фінанси України. – 2010. – №6. – С.3-14; 3. Гильфердинг Р. Финансовый капитал. Новейшая фаза в развитии капитализма / Р. Гильфердинг. – М.– Л.: Государственное социально-экономическое изд-во, 1931. – 460 с.; 4. Ленин В.И. Полное собрание соч./ В.И. Ленин. – 5 изд., Т. 27; 5. Сапачук Ю.М. Політика фінансової безпеки на макрорівні / Ю.Сапачук // Ефективна економіка. – 2010 р. – №9. – <http://www.economy.nauka.com.ua/>; 6. Маркс К. Капитал. Т. 3 // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т. 25. Ч. 2; 7. Зомбарт В. Современный капитализм / В. Зомбарт. – Т. 3. М.-Л, 1930; 8. Сапачук Ю.М. Фінансові чинники макроекономічної нестабільності / Ю.Сапачук // Вісник академії праці і соціальних відносин. – 2010 р. – №3; 9. Розенберг Д.И. Комментарии к "Капиталу" К. Маркса / Д.И. Розенберг. – М., 1983.

Надійшла до редколегії 15.11.10

УДК 338.23:330.341.42

Н. Ковтун, д-р. екон. наук, проф.,
А. Ігнатюк, канд. екон. наук, доц.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На основі побудови зведеного рейтингу видів промислової діяльності в Україні визначені тенденції та основні напрями розвитку промисловості з метою забезпечення національної конкурентоспроможності.

Ключові слова: промислові види діяльності, капіталоозброєність, капіталовіддача, рентабельність, індекс основних засобів.

Based on the generalized ranking of industrial activities in Ukraine, the trends and directions of industry development are defined to ensure national competitiveness.

Key words: industrial activities, capital gain, profitability, index of the fixed assets.

Останні десятиліття розвитку світової економічної системи демонструють фундаментальні зміни у процесі виробництва, виникнення та вдосконалення технологій, формування на цій основі принципово нових виробничих відносин. У той час, коли в Україні на основі індустріального розвитку здійснювалися процеси ринкової трансформації, у провідних країнах світу відбувалися трансформаційні процеси, які були пов'язані із формуванням основ постіндустріальної цивілізації. Провідними галузями стали електронна промисловість, обчислювальна техніка, програмне забезпечення, засоби телекомунікації, оптичні волокна, роботобудування, керамічні вироби, банки даних, інформаційні послуги. В умовах глобальної конкуренції розвинені країни вже створили передумови для прориву у шостий технологічний уклад, особливо на основі впровадження нанотехнологій. Тому надзвичайно актуальним є аналіз та оцінка рівня сучасного розвитку видів промислової діяльності в Україні з метою визначення можливостей зростання національної конкурентоспроможності.

Дослідження розвитку промисловості присвячено достатньо багато праць вітчизняних економістів, зокрема, Базилевича В., Гришанової О., Кіндзерського Ю., Яковенко Л., Якубовського М. та інших. В їх роботах проаналізовано етапи становлення галузевих ринків промисловості у трансформаційній економіці України, досліджені напрями інноваційного розвитку промислових видів діяльності, визначені завдання промислової політики в умовах постіндустріального розвитку економіки.

Метою даної статті є побудова рейтингу видів промислової діяльності за основними показниками на основі багатомірної середньої та визначення основних тенденцій та напрямів розвитку національних галузей промисловості.

Динаміка промислового виробництва в Україні в період ринкового реформування української економіки демонструє ознаки класичного економічного циклу, у якому можна виділити характерні стадії: кризового занепаду (1991 – 1994 рр.), депресії та стагнації (1995 – 1998 рр.), економічного пожвавлення та зростання (1999 – 2007 рр.) [1, с.136]. Період з 2008 р. характеризується загальним погіршенням показників діяльності промислових підприємств під впливом світової фінансової кризи.

Лідером зростання промисловості під час економічного пожвавлення 1999-2007 рр. було машинобудування, середній темп щорічного зростання якого склав 120,2 % [2, с.33] за рахунок, в першу чергу, виробництва транспортних засобів та устаткування, щорічний приріст якого був 130,3 %, що дозволило у 2007 році збільшити виробництво у шість разів порівняно з 2000 р. Проте машинобудування не стало каталізатором розвитку інших галузей економіки країни, оскільки виробники складали автомобілі з усіх імпортованих комплектуючих, що виготовлялися на заводах провідних автомобілебудівних корпорацій світу, виробничий ланцюг створення даного продукту в Україні лише закінчується.

Динамічно, але більш повільними темпами розвивалися галузеві ринки переробної промисловості: у